

ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Συνοπτική παρουσίαση της γνωμοδότησης του Ευρωπαίου Επόπτη Προστασίας Δεδομένων σχετικά με την πρόταση κανονισμού για την ενίσχυση της ασφάλειας των δελτίων ταυτότητας των πολιτών της Ένωσης και άλλων εγγράφων

(Το πλήρες κείμενο της παρούσας γνωμοδότησης είναι διαθέσιμο στην αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα στον δικτυακό τόπο του ΕΕΠΔ www.edps.europa.eu)

(2018/C 338/12)

Στην παρούσα γνωμοδότηση παρουσιάζεται η θέση του ΕΕΠΔ σχετικά με την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ενίσχυση της ασφάλειας των δελτίων ταυτότητας των πολιτών της Ένωσης και των εγγράφων διαμονής που εκδίδονται για πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους που ασκούν το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας.

Στο πλαίσιο αυτό, ο ΕΕΠΔ παρατηρεί ότι η Επιτροπή επέλεξε σαφώς να δώσει προτεραιότητα στις πτυχές της πρότασης που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία και να εξετάσει συμπληρωματικά τον στόχο που συνδέεται με την ασφάλεια. Ο ΕΕΠΔ επισημαίνει ότι η επιλογή αυτή ενδέχεται να επηρεάσει την ανάλυση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των στοιχείων της πρότασης.

Ο ΕΕΠΔ στηρίζει τον στόχο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ενίσχυση των προτύπων ασφάλειας που εφαρμόζονται στα δελτία ταυτότητας και στα έγγραφα διαμονής, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτόν στην ασφάλεια ολόκληρης της Ένωσης. Παράλληλα, ο ΕΕΠΔ θεωρεί ότι η πρόταση δεν αιτιολογεί επαρκώς την ανάγκη επεξεργασίας δύο ειδών βιομετρικών δεδομένων (εικόνα προσώπου και δακτυλικά αποτυπώματα) στο πλαίσιο αυτό, ενώ οι δεδηλωμένοι στόχοι θα μπορούσαν να επιτευχθούν με μια λιγότερο παρεμβατική προσέγγιση.

Στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ, καθώς και στο πλαίσιο της εκσυγχρονισμένης σύμβασης 108, τα βιομετρικά δεδομένα θεωρούνται ευαίσθητα δεδομένα και τυγχάνουν ειδικής προστασίας. Ο ΕΕΠΔ τονίζει ότι, τόσο οι εικόνες προσώπου όσο και τα δακτυλικά αποτυπώματα που προβλέπεται να υποβάλλονται σε επεξεργασία σύμφωνα με την πρόταση, εμπίπτουν σαφώς στη συγκεκριμένη κατηγορία ευαίσθητων δεδομένων.

Επιπλέον, ο ΕΕΠΔ θεωρεί ότι η πρόταση θα έχει ευρύ αντίκτυπο σε περίπου 370 εκατομμύρια πολίτες της ΕΕ, υποβάλλοντας δυνητικά το 85 % του πληθυσμού της ΕΕ σε υποχρεωτική λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων. Αυτό το ευρύ πεδίο εφαρμογής, σε συνδυασμό με τα πολύ ευαίσθητα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία (εικόνες προσώπου και δακτυλικά αποτυπώματα), χρήζει στενής παρακολούθησης με βάση το κριτήριο της απόλυτης αναγκαιότητας.

Επιπροσθέτως, ο ΕΕΠΔ αναγνωρίζει ότι, δεδομένων των διαφορών μεταξύ δελτίων ταυτότητας και διαβατηρίων, η ενσωμάτωση στα δελτία ταυτότητας χαρακτηριστικών ασφάλειας που μπορούν να θεωρηθούν κατάλληλα για τα διαβατήρια δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί αυτομάτως, αλλά προϋποθέτει μελέτη και διεξοδική ανάλυση.

Επιπλέον, ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να τονίσει ότι το άρθρο 35 παράγραφος 10 του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (εφεξής «ΓΚΠΔ») ⁽¹⁾ θα ήταν εφαρμοστέο στην υπό εξέταση επεξεργασία. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΕΕΠΔ παρατηρεί ότι η εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει την πρόταση δεν φαίνεται να υποστηρίζει την επιλογή πολιτικής που προκρίνει η Επιτροπή, δηλαδή την υποχρεωτική καταχώριση τόσο της εικόνας προσώπου όσο και (δύο) δακτυλικών αποτυπωμάτων στα δελτία ταυτότητας (και στα έγγραφα διαμονής). Κατά συνέπεια, η εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει την πρόταση δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής για τους σκοπούς της συμμόρφωσης με το άρθρο 35 παράγραφος 10 του ΓΚΠΔ. Ως εκ τούτου, ο ΕΕΠΔ συνιστά να επανεκτιμηθεί η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα της επεξεργασίας βιομετρικών δεδομένων (εικόνα προσώπου σε συνδυασμό με δακτυλικά αποτυπώματα) στο συγκεκριμένο πλαίσιο.

Επιπλέον, στην πρόταση θα πρέπει να προβλέπονται ρητώς εγγυήσεις ώστε να διασφαλίζεται ότι τα κράτη μέλη δεν θα δημιουργούν εθνικές βάσεις δακτυλοσκοπικών δεδομένων στο πλαίσιο της εφαρμογής της πρότασης. Στην πρόταση θα πρέπει να προστεθεί διάταξη που θα ορίζει ρητώς ότι τα βιομετρικά δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία στο πλαίσιο της πρότασης, πρέπει να διαγράφονται αμέσως μετά την ενσωμάτωσή τους στο τσιπ και δεν θα αποτελούν αντικείμενο περαιτέρω επεξεργασίας για σκοπούς άλλους από αυτούς που ορίζονται ρητώς στην πρόταση.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (ΕΕ L 119 της 4.5.2016, σ. 1).

Ο ΕΕΠΑ κατανοεί ότι η χρήση βιομετρικών δεδομένων μπορεί να θεωρείται θεμιτό μέτρο καταπολέμησης της απάτης, ωστόσο η πρόταση δεν δικαιολογεί την ανάγκη αποθήκευσης δύο ειδών βιομετρικών δεδομένων για τους σκοπούς που προβλέπονται σε αυτήν. Θα μπορούσε ενδεχομένως να εξεταστεί ως επιλογή ο περιορισμός των χρησιμοποιούμενων βιομετρικών δεδομένων σε ένα είδος (π.χ. μόνο εικόνα προσώπου).

Επιπλέον, ο ΕΕΠΑ επιθυμεί να τονίσει ότι κατανοεί πως η αποθήκευση εικόνων δακτυλικών αποτυπωμάτων ενισχύει τη διαλειτουργικότητα, όμως παράλληλα αυξάνει τον όγκο των βιομετρικών δεδομένων που υποβάλλονται σε επεξεργασία και τον κίνδυνο πλαστοπροσωπίας σε περίπτωση παραβίασης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, ο ΕΕΠΑ συνιστά να περιοριστούν τα δεδομένα δακτυλικών αποτυπωμάτων που αποθηκεύονται στο τσιπ των εγγράφων: να διατηρούνται μόνο λεπτομέρειες ή μοτίβα, δηλαδή ένα υποσύνολο των χαρακτηριστικών που εξάγονται από την εικόνα δακτυλικών αποτυπωμάτων.

Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη το ευρύ φάσμα και τον δυνητικό αντίκτυπο της πρότασης που περιγράφεται ανωτέρω, ο ΕΕΠΑ συνιστά να θεθεί το όριο ηλικίας για τη συλλογή των δακτυλικών αποτυπωμάτων παιδιών δυνάμει της πρότασης στα 14 έτη, σε εναρμόνιση με άλλες πράξεις του δικαίου της ΕΕ.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Στις 17 Απριλίου 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (εφεξής «η Επιτροπή») εξέδωσε την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ενίσχυση της ασφάλειας των δελτίων ταυτότητας των πολιτών της Ένωσης και των εγγράφων διαμονής που εκδίδονται για πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους που ασκούν το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας⁽¹⁾, η οποία αποσκοπεί στη βελτίωση των χαρακτηριστικών ασφάλειας των δελτίων ταυτότητας των πολιτών της ΕΕ και των εγγράφων διαμονής των μελών οικογενειών που δεν είναι πολίτες της ΕΕ (εφεξής «η πρόταση»).
2. Η εν λόγω πρόταση κανονισμού εντάσσεται στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης του Δεκεμβρίου 2016 «για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής απάντησης στην απάτη σχετικά με τα ταξιδιωτικά έγγραφα» (εφεξής «το σχέδιο δράσης του Δεκεμβρίου 2016»)⁽²⁾, στο οποίο η Επιτροπή προσδιόρισε ενέργειες για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ασφάλειας των εγγράφων, συμπεριλαμβανομένων των δελτίων ταυτότητας και των εγγράφων διαμονής, στο πλαίσιο των πρόσφατων τρομοκρατικών επιθέσεων στην Ευρώπη.
3. Τα δελτία ταυτότητας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εξασφάλιση της ταυτοποίησης ενός προσώπου για διοικητικούς και εμπορικούς σκοπούς, όπως υπογράμμισε η Επιτροπή στην ανακοίνωση που εξέδωσε στις 14 Σεπτεμβρίου 2016 με τίτλο «Ενίσχυση της ασφάλειας σε έναν κόσμο σε διαρκή κίνηση: βελτιωμένη ανταλλαγή πληροφοριών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και ισχυρότερα εξωτερικά σύνορα»⁽³⁾. Η ανάγκη βελτίωσης της ασφάλειας αυτών των εγγράφων τονίστηκε επίσης στην έκθεση του 2017 για την ιθαγένεια στην ΕΕ.
4. Μέρος της αποστολής του ΕΕΠΑ είναι να συμβουλευεί τις υπηρεσίες της Επιτροπής κατά τη σύνταξη νέων νομοθετικών προτάσεων που επηρεάζουν την προστασία των δεδομένων.
5. Ο ΕΕΠΑ εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι του είχε ήδη ζητηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να γνωμοδοτήσει ανεπίσημα σχετικά με το σχέδιο πρότασης και του δόθηκε η ευκαιρία να συμβάλει στα ζητήματα που αφορούν την προστασία των δεδομένων.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο ΕΕΠΑ παρατηρεί ότι η Επιτροπή επέλεξε σαφώς να δώσει προτεραιότητα στις πτυχές της πρότασης που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία και να εξετάσει συμπληρωματικά τον στόχο που συνδέεται με την ασφάλεια. Ο ΕΕΠΑ επισημαίνει ότι η επιλογή αυτή ενδέχεται να επηρεάσει την ανάλυση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των στοιχείων της πρότασης.

Ο ΕΕΠΑ στηρίζει τον στόχο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ενίσχυση των προτύπων ασφάλειας που εφαρμόζονται στα δελτία ταυτότητας και στα έγγραφα διαμονής, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτόν στην ασφάλεια ολόκληρης της Ένωσης. Παράλληλα, ο ΕΕΠΑ θεωρεί ότι η πρόταση δεν αιτιολογεί επαρκώς την ανάγκη επεξεργασίας δύο ειδών βιομετρικών δεδομένων (εικόνα προσώπου και δακτυλικά αποτυπώματα) στο πλαίσιο αυτό, ενώ οι δεδηλωμένοι στόχοι θα μπορούσαν να επιτευχθούν με μια λιγότερο παρεμβατική προσέγγιση.

Στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ, καθώς και στο πλαίσιο της εκσυγχρονισμένης σύμβασης 108, τα βιομετρικά δεδομένα θεωρούνται ευαίσθητα δεδομένα και τυγχάνουν ειδικής προστασίας. Ο ΕΕΠΑ τονίζει ότι, τόσο οι εικόνες προσώπου όσο και τα δακτυλικά αποτυπώματα που προβλέπεται να υποβάλλονται σε επεξεργασία σύμφωνα με την πρόταση, εμπίπτουν σαφώς στη συγκεκριμένη κατηγορία ευαίσθητων δεδομένων.

⁽¹⁾ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 2018, για την ενίσχυση της ασφάλειας των δελτίων ταυτότητας των πολιτών της Ένωσης και των εγγράφων διαμονής που εκδίδονται για πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους που ασκούν το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας, COM(2018) 212 final, 2018/0104 (COD).

⁽²⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της 8ης Δεκεμβρίου 2016: Σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της απόκρισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην απάτη σχετικά με τα ταξιδιωτικά έγγραφα, COM(2016) 790 final.

⁽³⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο: Ενίσχυση της ασφάλειας σε έναν κόσμο σε διαρκή κίνηση: βελτιωμένη ανταλλαγή πληροφοριών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και ισχυρότερα εξωτερικά σύνορα, COM(2016) 602 final.

Επιπλέον, ο ΕΕΠΔ θεωρεί ότι η πρόταση θα έχει ευρύ αντίκτυπο σε περίπου 370 εκατομμύρια πολίτες της ΕΕ, υποβάλλοντας δυνητικά το 85 % του πληθυσμού της ΕΕ σε υποχρεωτική λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων. Αυτό το ευρύ πεδίο εφαρμογής, σε συνδυασμό με τα πολύ ευαίσθητα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία (εικόνες προσώπου και δακτυλικά αποτυπώματα), χρήζει στενής παρακολούθησης με βάση το κριτήριο της απόλυτης αναγκαιότητας.

Επιπροσθέτως, ο ΕΕΠΔ αναγνωρίζει ότι, δεδομένων των διαφορών μεταξύ δελτίων ταυτότητας και διαβατηρίων, η ενσωμάτωση στα δελτία ταυτότητας χαρακτηριστικών ασφάλειας που μπορούν να θεωρηθούν κατάλληλα για τα διαβατήρια δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί αυτομάτως, αλλά προϋποθέτει μελέτη και διεξοδική ανάλυση.

Επιπλέον, ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να τονίσει ότι το άρθρο 35 παράγραφος 10 του ΓΚΠΔ θα ήταν εφαρμοστέο στην υπό εξέταση επεξεργασία. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΕΕΠΔ παρατηρεί ότι η εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει την πρόταση δεν φαίνεται να υποστηρίζει την επιλογή πολιτικής που προκρίνει η Επιτροπή, δηλαδή την υποχρεωτική καταχώριση τόσο της εικόνας προσώπου όσο και (δύο) δακτυλικών αποτυπωμάτων στα δελτία ταυτότητας (και στα έγγραφα διαμονής). Κατά συνέπεια, η εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει την πρόταση δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής για τους σκοπούς της συμμόρφωσης με το άρθρο 35 παράγραφος 10 του ΓΚΠΔ. Ως εκ τούτου, ο ΕΕΠΔ συνιστά να επανεκτιμηθεί η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα της επεξεργασίας βιομετρικών δεδομένων (εικόνα προσώπου σε συνδυασμό με δακτυλικά αποτυπώματα) στο συγκεκριμένο πλαίσιο.

Επιπλέον, στην πρόταση θα πρέπει να προβλέπονται ρητώς εγγυήσεις ώστε να διασφαλίζεται ότι τα κράτη μέλη δεν θα δημιουργούν εθνικές βάσεις δακτυλοσκοπικών δεδομένων στο πλαίσιο της εφαρμογής της πρότασης. Στην πρόταση θα πρέπει να προστεθεί διάταξη που θα ορίζει ρητώς ότι τα βιομετρικά δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία στο πλαίσιο της πρότασης, πρέπει να διαγράφονται αμέσως μετά την ενσωμάτωσή τους στο τσιπ και δεν θα αποτελούν αντικείμενο περαιτέρω επεξεργασίας για σκοπούς άλλους από αυτούς που ορίζονται ρητώς στην πρόταση.

Ο ΕΕΠΔ κατανοεί ότι η χρήση βιομετρικών δεδομένων μπορεί να θεωρείται θεμιτό μέτρο καταπολέμησης της απάτης, ωστόσο η πρόταση δεν δικαιολογεί την ανάγκη αποθήκευσης δύο ειδών βιομετρικών δεδομένων για τους σκοπούς που προβλέπονται σε αυτήν. Θα μπορούσε ενδεχομένως να εξεταστεί ως επιλογή ο περιορισμός των χρησιμοποιούμενων βιομετρικών δεδομένων σε ένα είδος (π.χ. μόνο εικόνα προσώπου).

Επιπλέον, ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να τονίσει ότι κατανοεί πως η αποθήκευση εικόνων δακτυλικών αποτυπωμάτων ενισχύει τη διαλειτουργικότητα, όμως παράλληλα αυξάνει τον όγκο των βιομετρικών δεδομένων που υποβάλλονται σε επεξεργασία και τον κίνδυνο πλαστοπροσωπίας σε περίπτωση παραβίασης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, ο ΕΕΠΔ συνιστά να περιοριστούν τα δεδομένα δακτυλικών αποτυπωμάτων που αποθηκεύονται στο τσιπ των εγγράφων: να διατηρούνται μόνο λεπτομέρειες ή μοτίβα, δηλαδή ένα υποσύνολο των χαρακτηριστικών που εξάγονται από την εικόνα δακτυλικών αποτυπωμάτων.

Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη το ευρύ φάσμα και τον δυνητικό αντίκτυπο της πρότασης που περιγράφεται ανωτέρω, ο ΕΕΠΔ συνιστά να τεθεί το όριο ηλικίας για τη συλλογή των δακτυλικών αποτυπωμάτων παιδιών δυνάμει της πρότασης στα 14 έτη, σε εναρμόνιση με άλλες πράξεις του δικαίου της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 10 Αυγούστου 2018.

Giovanni BUTTARELLI

Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων